

17/01/2026

“Ένα έκθεμα - μια ιστορία”: Η σφραγίδα που φωτίζει την εκκλησιαστική ζωή της Βέροιας

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Από ένα μικρό αντικείμενο, ξεδιπλώνεται μια ολόκληρη ιστορία. Αυτό φιλοδοξεί να πετύχει και η νέα επικοινωνιακή δράση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ημαθίας με τίτλο «Ένα έκθεμα - Μια ιστορία», που εγκαινιάζεται από το Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας και προσκαλεί το κοινό να γνωρίσει ξεχωριστά τεκμήρια του παρελθόντος της πόλης.

Με αφορμή τον εορτασμό του πολιούχου της Βέροιας, Αγίου Αντωνίου του Νέου, το πρώτο έκθεμα που παρουσιάζεται, φωτίζει πτυχές της εκκλησιαστικής και κοινωνικής ζωής της πόλης κατά τον 18ο και 19ο αιώνα. Πρόκειται για τη διπλή σφραγίδα επικύρωσης εκκλησιαστικών εγγράφων της «Μονής Αγίου Αντωνίου», ένα αντικείμενο λιτό στην όψη, αλλά ιδιαίτερα πλούσιο σε ιστορικές πληροφορίες.

Η σφραγίδα είναι ξύλινη, κυλινδρικού σχήματος, μήκους 18,8 εκατοστών και διαμέτρου 5 εκατοστών, και φέρει δύο εγχάρακτες σφενδόνες στα άκρα της. Η πρώτη χρονολογείται στο 1713 και απεικονίζει τον Άγιο Νικόλαο, με επιγραφή που δηλώνει ότι ανήκε στην Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου Γρηγορίου του Αγίου Όρους, και η οποία αναφέρει: + ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡ[Α]Σ Μ[Ο]Ν[Η]Σ Τ[ΟΥ] ΑΓ[ΙΟΥ] Ν[ΙΚ]Ο[Λ]Α[ΟΥ] ΓΡ[Η]Γ[Ο]Ρ [ΙΟΥ] Τ[ΟΥ] ΑΓΙΟΥ ΟΡ[ΟΥ]Σ ΑΘ[Ω]ΝΟΣ] 1713. Ο άγιος αποδίδεται ημίσωμος, με αρχιερατικά άμφια και μίτρα, κρατώντας κλειστό Ευαγγέλιο και ευλογώντας, σύμφωνα με τον καθιερωμένο εικονογραφικό τύπο.

Η δεύτερη όψη της σφραγίδας χαράχθηκε σχεδόν έναν αιώνα αργότερα, το 1811, και φέρει την παράσταση του Αγίου Αντωνίου του Νέου, πολιούχου της Βέροιας. Ο άγιος εικονίζεται με μοναχικά ενδύματα, μανδύα και κουκούλιο με σταυρό, κρατώντας κομποσκοίνι και ράβδο. Η επιγραφή που τον συνοδεύει αναφέρει ρητά: + ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ 1811, μαρτυρώντας τη μεταγενέστερη χρήση της σφραγίδας για τις διοικητικές ανάγκες του ναού.

Η διπλή αυτή χρήση αποτυπώνει τις μεταβολές στον εκκλησιαστικό χάρτη της Βέροιας. Αρχικά, η σφραγίδα χρησιμοποιήθηκε από την Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου, ένα ανδρώο αστικό μοναστήρι που ιδρύθηκε τον 16ο αιώνα και λειτουργούσε ως μετόχι της αγιορείτικης Μονής Γρηγορίου. Κτήτοράς της υπήρξε ο μοναχός Άνθιμος, ο οποίος μερίμνησε για την ανέγερση και την αγιογράφιση του καθολικού της μονής. Στις αρχές του 19ου αιώνα, η ίδια σφραγίδα προσαρμόστηκε στις ανάγκες της Μονής και του Ναού του Αγίου Αντωνίου του Νέου, αντανakλώντας τη σημασία της λατρείας του αγίου για την πόλη.

Ο Άγιος Αντώνιος ο Νέος γεννήθηκε στη Βέροια κατά τους μεσοβυζαντινούς

χρόνους, πιθανότατα στα τέλη του 10ου ή στις αρχές του 11ου αιώνα, και ασκήτευσε από νεαρή ηλικία στη Σκήτη Βεροίας, κοντά στον ποταμό Αλιάκμονα. Η φήμη του ως ιαματικού αγίου εξαπλώθηκε σε ολόκληρη τη Μακεδονία, προσελκύοντας πλήθος πιστών. Η μνήμη του τιμάται στις 17 Ιανουαρίου, ημέρα της μετακομιδής του λειψάνου του στη γενέτειρά του, ενώ η τοπική παράδοση τον θέλει προστάτη και θεραπευτή ψυχικών και σωματικών πόνων.

Η παράσταση του Αγίου Αντωνίου στη σφραγίδα ακολουθεί τον εικονογραφικό τύπο του μοναχού, όπως αυτός καθιερώνεται από τον 14ο αιώνα και απαντά στη μεταβυζαντινή ζωγραφική της Βέροιας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντίθεση με την παλαιότερη γνωστή απεικόνισή του στην Παλαιά Μητρόπολη, όπου ο άγιος παρουσιάζεται ως ασκητής-αναχωρητής και χαρακτηρίζεται «δια Χριστόν σαλός».

Το έκθεμα παρουσιάζεται στη μόνιμη έκθεση του Βυζαντινού Μουσείου Βέροιας, στην ενότητα «Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος της Βέροιας», υπενθυμίζοντας ότι ακόμη και τα πιο μικρά αντικείμενα μπορούν να λειτουργήσουν ως πολύτιμοι αφηγητές της ιστορίας. Με τη δράση «Ένα έκθεμα - Μια ιστορία», το μουσείο ανοίγει έναν νέο διάλογο με το κοινό, καλώντας το να ανακαλύψει το παρελθόν της πόλης μέσα από αυθεντικά τεκμήρια και τις ιστορίες που αυτά κρύβουν.

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ